

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์ชุมชนกับการพึ่งตนเองในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยชุดโครงการวิจัย เรื่องการวิจัยชุมชน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยงานวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนด้านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นการสัมภาษณ์ผู้นำ ผู้รู้ และปราชญ์ชุมชน ที่มีความรู้เรื่องชาติพันธุ์ เรื่องประวัติศาสตร์ และเรื่องวิถีชีวิตในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมี 3 ชุมชนเป็นกรณีศึกษา คือ เทศบาลตำบลปากน้ำปราณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรี โดยมีหัวข้อที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับชุมชน ทั้ง 3 ชุมชน ประกอบด้วย

ปัจจัยพื้นฐานในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และของทั้ง 3 ชุมชน ที่มีความเหมาะสมในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะ ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขต สภาพภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ การใช้ที่ดิน โครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเกษตรกรรม การประมง จำนวนประชากร มีความพร้อมซึ่งเหมาะแก่การประกอบอาชีพอันเป็นพื้นฐานของชุมชนที่อยู่ริมฝั่งทะเลอ่าวไทยและบริเวณภูเขาสลับกันมีความความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ติดต่อกัน มีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น มีวิถีชีวิตชุมชนที่แตกต่างกัน แม้อยู่ในพื้นที่เดียวกันมีภูมิศาสตร์ มีแม่น้ำปราณบุรีเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงวิถีชีวิต ส่วนทะเลอ่าวไทยก็เป็นส่วนหนึ่งที่ได้เห็นได้ชัดว่ากิจกรรมของชุมชนมีครบทุกด้านคือด้านการเกษตร และการประมง ส่วนการรับจ้างก็มีบ้างแต่ก็ไม่พอต่อความต้องการ

5.1.2 อัตลักษณ์ชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ประเด็น คือ

- 1) อัตลักษณ์ชาติพันธุ์
- 2) อัตลักษณ์ประวัติศาสตร์
- 3) อัตลักษณ์วิถีชีวิต

ผู้วิจัยได้ซื้อสรุปข้อมูลทั่วไปด้านอัตลักษณ์ชุมชน แยกออกเป็นประเด็นได้ดังนี้

1) อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ พบว่า ในพื้นที่อำเภอปราณบุรีโดยมีเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราณ และองค์การบริหารส่วนตำบลปราณบุรีเป็นพื้นที่ ทัศนศึกษา มีกลุ่มคนหลากหลายชาติพันธุ์ที่มาอยู่ร่วมกัน แต่ละกลุ่มมีเป้าหมายเพื่อการประกอบ อาชีพเป็นหลัก กลุ่มที่เข้ามาส่วนใหญ่เป็นกลุ่มจากพื้นที่ใกล้เคียง เช่น จังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี และ ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งกล่าวได้ว่า เป็นชาติพันธุ์เดียวกันตามแนวคิดด้านชาติพันธุ์ วิทยาและในมุมมองด้านมานุษยวิทยา ส่วนกลุ่มที่นอกเหนือจากนี้ คือ เขมร ลาว เข้ามาอยู่อาศัยใน พื้นที่อำเภอปราณบุรี เพียงเพื่อรับจ้างแรงงานเป็นส่วนใหญ่

ยังพบอีกว่า คนจีนเข้ามาตั้งรกรากปะปนอยู่กับคนไทยในพื้นที่และมีความสัมพันธ์กับ กลุ่มต่าง ๆ อย่างกลมกลืน และบางกลุ่มเข้ามาใช้แรงงานและการหนีสงครามจากประเทศของตน เข้ามา กลุ่มที่อยู่เดิมไม่มีปรากฏหลักฐานชัดเจน ส่วนใหญ่อพยพเข้ามาจากพื้นที่นอก เช่น ทำให้คน ในชุมชนได้เข้าใจกันและกันทั้งในวิถีชีวิตการเป็นอยู่ ความเชื่อ ศาสนา ปรัชญา และประวัติศาสตร์ ในชุดเดียวกัน

นอกจากนี้ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ และปราชญ์ชุมชนส่วนใหญ่ ได้ให้มีข้อคิดเห็นไปใน ทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับชาติพันธุ์ของชุมชนในอำเภอปราณบุรี ซึ่งมีชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน แต่ก็มีการผสมผสานกันของวัฒนธรรมได้อย่างลงตัว ไม่มีความขัดแย้งกันในเชิงชาติพันธุ์ ปัจจัยที่บ่งบอก ถึงความเป็นอัตลักษณ์แบ่งออกเป็น คือ ชาติพันธุ์ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) กลุ่มคนไทย คือผู้อาศัยประจำถิ่นมาแต่โบราณ และที่โยกย้ายจากภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ และกลุ่มคนจีนที่อพยพเข้ามาจนมีการผสมผสานกลมกลืนไม่สามารถจำแนกชาติพันธุ์ ได้

2) กลุ่มชนเผ่าไทยทรงดำ นิยมเรียกว่า ไทยดำ ผู้ไทยดำ ลาวช่วงดำ หรือลาวโซ่ง ที่ อพยพมาตั้งสมัยกรุงธนบุรี

3) กลุ่มชนเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งอพยพมาจากประเทศสหภาพพม่า

อัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มรู้จักความเป็นตัวตนแล้วสื่อสารออกมาในเชิงสร้างความสัมพันธ์กับทุกกลุ่ม คือ

(1) ภาษา เพราะภาษาเป็นการสื่อสารที่สามารถสัมผัสได้ชัดเจนไม่ว่าจะมาจากภูมิภาคไหน แต่เมื่อเข้ามาประกอบอาชีพในพื้นที่ในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จะพบว่า ภาษาจะแบ่งออกเป็น 4 ภาษา คือ

1. ภาษาไทย เป็นภาษาติดต่อราชการและเป็นภาษาที่กลุ่มชาติพันธุ์ใช้สื่อสารเชื่อมสัมพันธ์กัน
2. ภาษาประจำถิ่น เป็นภาษากลุ่มอำเภอปราณบุรี
3. ภาษาปักษ์ใต้ เป็นภาษาที่คนปราณบุรีใช้ติดต่อกับคนใต้ด้วยสำเนียงปักษ์ใต้
4. ภาษาในชาติพันธุ์อื่น ๆ เป็นภาษาที่ใช้เฉพาะกลุ่ม เช่น พม่า ลาว กัมพูชา และเขมร

(2) ลักษณะนิสัย ได้รับอิทธิพลจากคนเพชรบุรี หรือสันนิษฐานที่ว่าคนเพชรบุรีกับคนปราณบุรีเป็นคนกลุ่มเดียวกัน มีนิสัยตรงไปตรงมา พุดจาโจงพวงไม่อ้อมค้อม รักอิสระ ไม่ชอบงานหนัก ไม่ชอบอยู่ในกฎระเบียบ เป็นคนดู พูดเสียงดัง เป็นข้อสันนิษฐานที่สอดคล้องกับภูมิประเทศที่อยู่ติดกับทะเล จึงต้องใช้เสียงดังเข้ากับกระแสลมที่พัดผ่านเข้ามาจนต้องใช้เสียงดัง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านอัตลักษณ์ที่ อภิญา เพ็ญฟูสกุล (2546) ได้กล่าวว่า ด้านหนึ่งของมนุษย์ “ความเป็นปัจเจก” ที่เชื่อมต่อและสัมพันธ์กันกับสังคม (Social Aspect) สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่และระบบคุณค่าที่ติดมากับความเป็นพ่อ ความเป็นเพื่อน ความเป็นสามี-ภรรยา ความเป็นศิษย์ – อาจารย์ ในมิตินี้ อัตลักษณ์จึงเป็นการใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Aspect) เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์กระทำผ่านระบบสัญลักษณ์หลายแบบ อีกมิติหนึ่งเกี่ยวข้องกับ “ภายใน” ของความเป็นเราอย่างมากทั้งในด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด

(3) รักอิสระ

(4) รักบ้านเกิด

2) อัตลักษณ์ประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยยังพบอีกว่า ประวัติศาสตร์ความเป็น มาของ ผู้คน ถิ่นกำเนิด ชาติพันธุ์ และวิถีชีวิตของชุมชนในอำเภอปราณบุรี ของทั้ง 3 ชุมชน เป็นเส้นทาง ทางประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบันบางช่วงบางสมัยถูกตัดทอนลงไปจนหาร่องรอยได้ไม่ชัดเจน เป็น การเรียนรู้ที่เป็นไปตามลักษณะของพื้นที่ จากข้อศึกษาพบว่า การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน อำเภอปราณบุรี ประกอบด้วย 2 ประเด็นคือ 1. ภูมิประวัติศาสตร์ 2. สถานที่ประวัติศาสตร์ การ เรียนรู้จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้สามารถบอกลักษณะนิสัยความเป็นตัวตนของคน บุคลิกภาพของคนใน อำเภอปราณบุรี มีความต่อเนื่องกับพื้นที่เดิม ประวัติศาสตร์ยังดำเนินเรื่องราวยึดโยงและเกี่ยวพันกับ สิ่งที่เป็นปัจจุบัน สิ่งที่สามารถบอกนิสัยและบุคลิกภาพของคนในพื้นที่ได้ นอกจากนี้งานวิจัยยัง สอดคล้องกับทฤษฎีที่นักมานุษยวิทยาที่พยายามทำความเข้าใจกันในกลุ่มว่า “ชาติพันธุ์หนึ่ง” ก็มี “วัฒนธรรมหนึ่ง” อยู่แล้ว ซึ่งมีนัยว่า

1. มีหน่วย ซึ่งมีชื่อเรียกเดียวกัน ไม่ว่าจะโดยสมาชิกที่อยู่ในหน่วยนั่นเองหรือ โดยคนนอกที่อาจจะอยู่ใกล้เคียง หรือที่เป็นนักวิชาการอย่างนักมานุษยวิทยา

2. หน่วยดังกล่าวมีทั้งวัฒนธรรม เช่น ภาษา โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่สามารถจำแนกความแตกต่างได้จากหน่วยอื่น ซึ่ง เทรอด นักมานุษยวิทยาได้ใช้ มาตรการจำแนกถึง 6 รายการ คือ

- 2.1 ลักษณะทางวัฒนธรรมบางอย่าง
- 2.2 อาณาเขตทางภูมิศาสตร์
- 2.3 องค์กรทางการเมืองและการปกครอง
- 2.4 ภาษา
- 2.5 การปรับตัวเชิงนิเวศ
- 2.6 โครงสร้างชุมชน

นอกจากนี้ ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ และปราชญ์ชุมชน ได้อธิบายประวัติศาสตร์ของชุมชนว่า มีการก่อเกิดของประวัติศาสตร์บอกความเป็นตัวตนและวิถีชีวิตชุมชนที่แสดงลักษณะเฉพาะที่บอก

ได้นี้คือตัวของฉัน ชุมชนของฉัน บ้านของฉัน รวมถึงวัฒนธรรม ภาษาและลักษณะนิสัย ที่แสดงออกมาแล้วมีความโดดเด่นในเชิงความเป็นตัวตนที่มีจิตวิญญาณมาตั้งแต่ต้น

3) อัตลักษณ์วิถีชีวิต ผู้วิจัยศึกษาตามแนวทางที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกอยู่ในวิถีชีวิตชุมชนดังนี้

(1) ผู้วิจัยพบว่า วัด มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้นในชุมชน ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งทุกยุคทุกสมัยวัดยังเป็นสถานที่สำคัญและเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนในอำเภอปรางบุรีอย่างแท้จริง ความสัมพันธ์ของชุมชนมีสัญลักษณ์ที่สำคัญ คือ “วัด” และยังเป็นจุดศูนย์รวมในการประกอบกิจกรรมชุมชน โครงสร้างหน้าที่ที่ทุกคนมีสำนึกร่วมต่อกันแล้วมีการติดต่อประสานงานเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีการเป็นอยู่ของจินตนาการที่ปรากฏอยู่ในสัญลักษณ์ที่ส่งผลให้เกิดความเชื่อ

(2) ผู้วิจัยพบว่า ความเชื่อ : พระพุทธศาสนา ตามประเพณี และวิถีชีวิต ชุมชนในอำเภอปรางบุรี บริเวณปากคลองปรางมีการแสดงออกถึงความเชื่อร่วมของสังคม การปฏิบัติตนของชุมชนจึงมีความไม่แตกต่างกัน โดยอาศัยพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นที่พึงทางจิตใจ มีการเคารพซึ่งกันและกัน เคารพอาวุโส อัตลักษณ์ที่แท้จริงเกี่ยวกับความเชื่อจึงเป็นมิติที่ละเอียดเข้าไปสู่จิตวิญญาณ

(3) ผู้วิจัยพบว่า วิถีชีวิตในอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้ง 3 ชุมชน คือ เทศบาลตำบลปากน้ำปราง องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำปราง และองค์การบริหารส่วนตำบลปรางบุรี มีวิถีชีวิต คือ การประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่โดยส่วนใหญ่ติดกับทะเล เป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิมที่ยังคงปรากฏให้เห็น ส่วนอาชีพการเกษตรนั้นยึดโยงอยู่กับการเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

นอกจากนี้ ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ และปราชญ์ชุมชน ที่มีความเข้าใจถึงอัตลักษณ์และการคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทุกฝ่ายต้องถ่ายทอดประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องความเป็นชุมชนให้กับคนในรุ่นต่อ ๆ ไป ทั้งเรื่องชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน

5.1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

งานวิจัยนี้อธิบายสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชน คือ รูปแบบที่กำหนดทิศทางในการดำเนินกิจกรรมและนำมาซึ่งการพึ่งตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยผ่านตัวแบบที่ผ่านความคิดของชุมชนซึ่งยังไม่ได้จัดให้เป็นระบบและหมวดหมู่ที่ชัดเจนใน 13 ด้าน คือ KHILWPRAÑBURI model ซึ่งมีวิธีการปฏิบัติผ่านความมุ่งมั่นกับตัวของชุมชนและสามารถสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างแท้จริง โดยอาศัยปัจจัยที่ส่งเสริมการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้น ปัจจัยต่าง ๆ ที่ชุมชนจะต้องทำความเข้าใจและพิจารณาให้ลึกซึ้งนั้นคือ ชุมชนต้องเรียนรู้วิถีชีวิตของตนและท้องถิ่นในรอบด้านทั้งชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต โดยทุกคนในชุมชนเห็นความสำคัญของการสร้างการดึงศักยภาพของแต่ละบุคคลที่มีอยู่ให้มีความต่อเนื่องในเชิงภูมิปัญญา ผ่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งภูมิธรรม ภูมิปัญญาที่มีความเชี่ยวชาญของท้องถิ่นมาถ่ายทอดและร่วมกันวางแผนกำหนดทิศทางให้กับท้องถิ่นของตน ปัจจัยที่จะทำให้เกิดรายได้ของท้องถิ่นคือการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ คนในท้องถิ่นจะต้องหันมาสนับสนุน องค์กรชุมชนรณรงค์ ปลุกฝังค่านิยม และทัศนคติที่ดีให้กับคนในชุมชน ทั้งระดับเยาวชน และคนในท้องถิ่นแผ่ขยายวงกว้างออกไปคือการสร้างเครือข่ายที่สอดรับกันในแต่ละเรื่องเพราะจะทำให้ระบบเศรษฐกิจของชุมชนมีความยั่งยืนด้วยวิธีการจัดการที่มีคุณภาพแสดงภาพลักษณ์ที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หาข้อบกพร่องที่อาจจะบังเกิดขึ้นในท้องถิ่นลดความขัดแย้งที่เกิดจากข้อบกพร่องเหล่านั้น นอกจากนี้ยังต้องหาหนทางที่จะเข้าไปสู่การส่งผ่านภูมิปัญญาและความรู้เกี่ยวกับชุมชนไปสู่ยูวชนให้มีการตระหนักต่อชุมชนของตนด้วยการสร้างสายสัมพันธ์ของช่วงวัย

5.2 อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ อัตลักษณ์ชุมชน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชน ดังต่อไปนี้

5.2.1 อัตลักษณ์ชุมชน

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบอัตลักษณ์ชุมชน ซึ่งสอดคล้องและสามารถอธิบายโดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ได้ดังนี้

วิริยา วิฑูรย์สกุลย์ศิลป์ (2548) อธิบายได้ว่าอัตลักษณ์เป็นการแสดงออกที่มีรูปลักษณะ ความมีอุดมการณ์ ความภาคภูมิใจ และความเป็นเอกภาพของชุมชน ทั้งค่านิยมที่ปรากฏอยู่รอบ ๆ ชุมชน มีการค้นหา ยืนยัน ทำทนาย หรือตรวจสอบความเป็นตัวตนทั่วไประดับปัจเจกและระดับสังคม การมองในแง่มุมต่าง ๆ ในฐานะสมาชิกในสังคม ดังเช่น

1) อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic identity) หมายถึงกลุ่มคนที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในสังคมด้วยคุณลักษณะที่มีเกณฑ์ทางศาสนา ภาษา เชื้อชาติ ชุมชน ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

2) อัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) คือกลุ่มคนหนึ่งๆ จะมีอัตลักษณ์ร่วมกันโดยอัตลักษณ์ร่วมกันที่จะเป็นอะไรก็ได้ เช่น อาชีพ ภาษา ศาสนา ประเพณีที่เป็นของกลุ่มตัวเอง

อัตลักษณ์ ตามแนวคิดของ อภิญาญา เฟื่องฟู (2546) อธิบายอัตลักษณ์ว่า มีความสำคัญมากเพราะด้านหนึ่ง “ความเป็นปัจเจก” ที่เชื่อมต่อและสัมพันธ์กับสังคม (Social Aspect) อัตลักษณ์จึงเป็นเรื่องของการใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Aspect) เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์กระทำผ่านระบบสัญลักษณ์หลายแบบ อีกมิติหนึ่งเกี่ยวข้องกับ “ภายใน” ของความเป็นเราอย่างมาก ทั้งในด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด

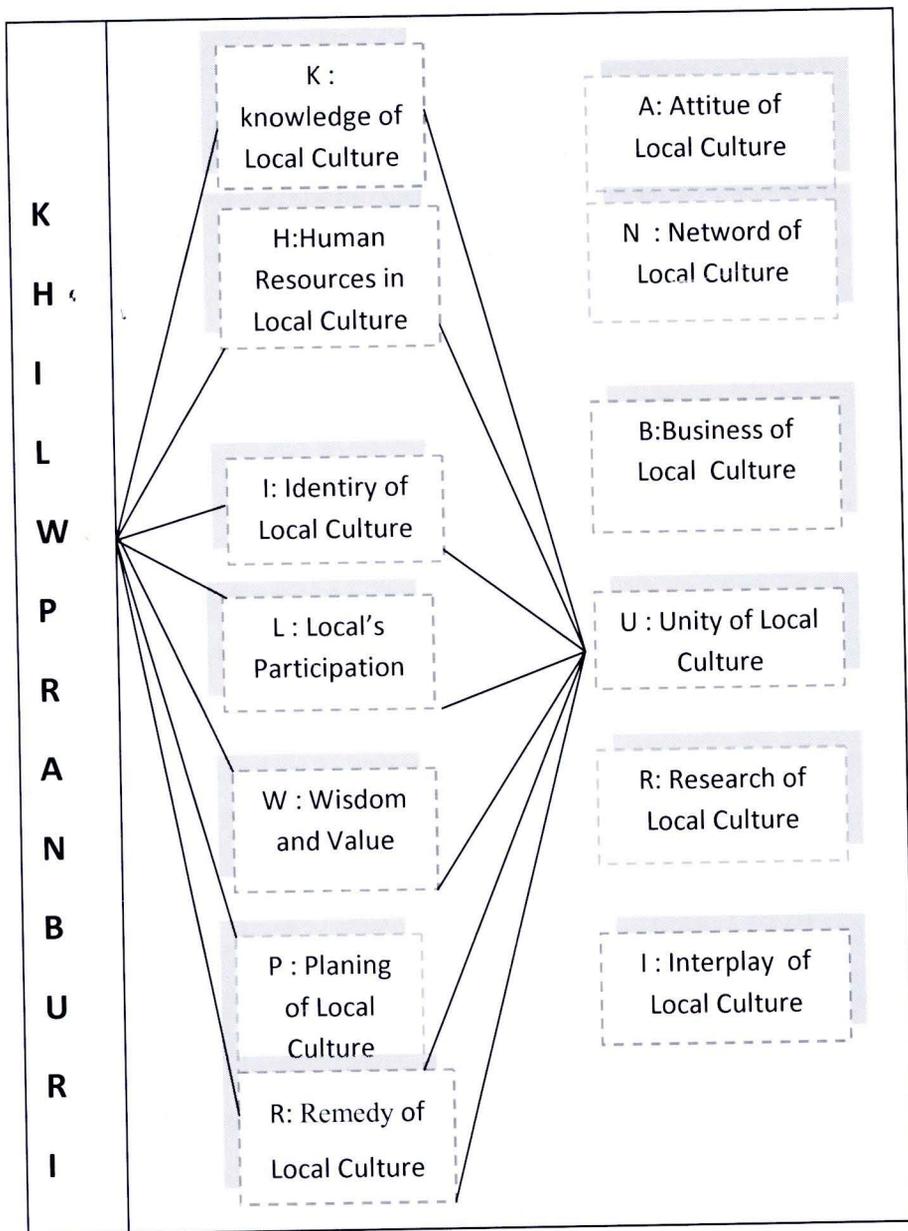
และงานวิจัยของ ขวัญภา สุขคร (2546) แนวทางการบริหารจัดการของภาครัฐในการธำรงอัตลักษณ์แห่งวัฒนธรรมล้านนาเพื่อให้สังคมได้เรียนรู้และปฏิบัติการทั้งภาครัฐและภาคประชาชนดังผลสรุปสามารถอธิบายตาม KHWANLANNA Model และสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้าง - หน้าที่ของพาร์สันส์

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แนวคิดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ มีความเหมือนกันกับแนวคิดของวิริยา วิฑูรย์สถยภูษิตปี และแนวคิดของอภิญา เพียงพู่ กับข้อค้นพบที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชนทั้งในด้าน ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ ภาษา ความเชื่อทางศาสนาและความเป็นชุมชน ส่วนลักษณะร่วมคือการ ยอมรับในความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ประเพณี วิถีชีวิต และการ ประกอบอาชีพ และสัญลักษณ์ ในเป็นความปัจเจกบุคคล

5.2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองได้ของชุมชน ของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแบบที่กำหนดไว้ในสมมติฐานเพื่อหาค้นหา โดยผ่านตัวแบบ 13 ตัวแบบ คือ KHILWPRANBURI Model โดยมีตัวแบบ ดังนี้

ตัวแบบในการฟื้นตนเองของชุมชน

จากตัวแบบนี้ ผู้ศึกษาอธิบายโดยการเชื่อมโยงประเด็นของปัจจัยที่ส่งผลการพึ่งตนเองได้ของชุมชนเข้ากับตัวของชุมชนใน 13 ตัวแบบ คือ

1. Knowledge of Local Culture องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมชุมชน พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ชุมชนปากน้ำปราณทั้ง 3 ชุมชนต้องรู้ในเรื่องราวของกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ความเป็นมาของท้องถิ่นด้านประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวรองรับผู้คนในแต่ละชาติพันธุ์ทั่วโลก แสดงออกถึงอัตลักษณ์ชุมชนด้วยการตั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้ของท้องถิ่นที่มีอยู่ในแต่ละชาติพันธุ์ออกมาถ่ายทอดเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะภูมิปัญญาด้านการประมง และภูมิปัญญาด้านการเกษตร สิ่งที่เป็นความรู้และภูมิปัญญาเป็นตัวขับเคลื่อนไปสู่การพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

2) Human Resources in Local Culture ด้านคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ที่อยู่ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนแบบเดียวกัน การที่บุคลากรในชุมชนทุก ๆ ชาติพันธุ์มีคุณภาพเปิดใจกับทุกกลุ่มและเรียนรู้ความเป็นชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ของตนซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความร่วมมือและส่งผลต่อการพึ่งพาตนเองได้ของชุมชน โดยไม่ต้องพึ่งพิงภาครัฐ

3) Identity of Local Culture ชุมชนมีอัตลักษณ์ที่ซ่อนอยู่ในตัวของคน ในชุมชนมาเป็นเวลานาน มีการแสดงความเป็นตัวตนอย่างแท้จริงออกมาต่อสาธารณชนที่มีลักษณะเฉพาะทำให้เป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไปใน 4 ด้าน คือ การประมง การเกษตร ภาษา บุคลิกภาพ (ลักษณะนิสัย) โดยเรียนรู้มิติที่เป็นตัวตนและกาลเวลาของการสั่งสม โดยเฉพาะความเป็นตัวตนด้านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตชุมชนมาอย่างยาวนานจึงทำให้มีความต่อเนื่องของการเป็นอยู่ ซึ่งส่งผลให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้

4) Local Participation การมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ชุมชนที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมย่อมมีความแตกต่างในวิถีชีวิต ชุมชนต้องจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายและต่อเนื่องจากภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นการกระตุ้นคนในชุมชนเดียวกันและคนที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัยให้เคารพและอนุรักษ์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน

5) *Wisdoms and Value* ภูมิปัญญาสามารถสร้างอัตลักษณ์ชุมชนมีวิธีการบูรณาการในหลากหลายของภูมิปัญญา ชุมชนสร้างความพร้อมพร้อมในการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น จากภัยธรรมชาติและการคุกคามของมนุษย์ (นายทุน) ทั้งในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่น การนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาใช้และถ่ายทอดให้กว้างขวาง นอกจากจะเป็นอัตลักษณ์เฉพาะแล้วยังเป็นการสร้างการพึ่งพาตนเองของชุมชนอีกด้วย

6) *Planning for Local Culture* การวางแผนทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนต้องเน้นและให้ความสำคัญในการวางแผนและปฏิบัติตามแผนโดยกำหนดช่วงเวลา บุคคล สถานที่ ทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม แผนทางด้านวัฒนธรรมที่จำเป็นอีกด้านหนึ่งคือความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากการคิดค้นของคนในท้องถิ่นนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่แปรเปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของชุมชน

7) *Remedy* การแก้ไขเยียวยาด้วยการสร้างแรงสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชน เป็นการแก้ไขเยียวยาในส่วนที่เป็นจุดด้อยด้วยการสร้างแรงสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างครบวงจรยังไม่เกิดทุกภาคส่วนยังมองแยกองค์ประกอบไม่ได้มองแบบองค์รวม ให้ประชาชนและชุมชนดำเนินกิจกรรมเพียงลำพังมากกว่าที่จะมีพี่เลี้ยงให้การสนับสนุนที่ชัดเจน

8) *Attitude for Local Culture* การสร้างทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการสร้างทัศนคติที่ดีของประชาชนนั้นมักจะไม่ได้มองว่าเป็นปัญหาการบริหารจัดการของชุมชน ซึ่งเห็นว่าจะจะเป็นปัญหาของภาครัฐที่ควรให้ความช่วยเหลือ หากประชาชนเห็นข้อด้อยแล้วปรับทิศทางگردำเนินกิจกรรมด้วยการปรับทัศนคติที่เป็นเชิงการให้บริการที่ดีและมีระบบจะทำให้ชุมชนมีการพึ่งตนเอง

9) *Networking* เป็นความพยายามในการสร้างเครือข่ายชุมชน ชุมชนยังไม่มีเครือข่ายรองรับในการดำเนินกิจกรรมอย่างชัดเจน เพราะต่างชุมชนก็ดำเนินการตามที่ตนเองสามารถทำได้ จึงเป็นจุดที่ไม่สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ได้อย่างครบวงจร เพราะยังเป็นกิจกรรมที่ไม่เอื้อต่อการพึ่งพาซึ่งกันและกัน หากมีการสร้างเครือข่ายก็จะทำให้มีการเอื้อต่อกันสามารถเติมเต็มในส่วนที่ขาดหายไป

10) Business วิธีการนำธุรกิจวัฒนธรรม ด้วยเหตุผลที่พบคือ ไม่มีใครช่วยเหลือ ภาครัฐ หอการค้าจังหวัด และท้องถิ่นเองก็ไม่ได้ทำอะไรกับด้านนี้ ต้องพึ่งตนเองในทุกด้าน หากมีภาครัฐ การบริหารส่วนท้องถิ่นเข้ามาให้การดูแลอย่างต่อเนื่องก็จะทำให้ชุมชนมีการพึ่งพาตนเองได้ มากกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบันและสามารถขับเคลื่อนได้ด้วยตนเอง

11) Unit of Local Culture ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน โดยมีวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นฐาน ปัจจัยการรวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียวของประชาชนก็มีในวงจำกัดต่างคนต่างเอาตัวรอด แต่ที่ยังคงเอกลักษณ์เดิมไว้คือ การใช้ภาษา แต่ที่เป็นประเด็นปัญหาก็คือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพราะบางส่วนนายทุนก็ผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการ หากการดำเนินการที่ทุกกลุ่มรวมตัวกันเป็น หนึ่งเดียวก็ทำให้กลุ่มอิทธิพลไม่สามารถเข้ามาบีบบทบาทในการครอบงำพื้นที่ที่เป็นสาธารณและ ส่วนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่นได้ ความเข้มแข็งและการพึ่งตนเองของชุมชนอย่างองค์รวมก็ เกิดขึ้นได้

12) Research for Local Culture การคิดหาหนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ประชาชนและชุมชน ไม่ได้มีการศึกษาค้นคว้าในการที่จะพัฒนาชุมชนแบบองค์รวมในทุก ๆ ด้าน ยังไม่เพียงพอ ฉะนั้น ประชาชนและชุมชนรวมทั้งภาควิชาการควรเพิ่มการศึกษาค้นคว้าเพื่อร่วมกันปกป้อง อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นได้สู่การดำเนินกิจกรรมเพื่อการพึ่งพาตนเองของตนเองได้

13) Interplay การสร้างความสัมพันธ์ การสร้างความสัมพันธ์ของชุมชนยังไม่เป็นเอกภาพ ต่อการเอื้อที่จะให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ แต่ทั้งนี้ ชุมชนเฉพาะท้องถิ่นยังมีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่ คนในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นในแง่ภูมิวัฒนธรรม แต่ยังไม่มีความสัมพันธ์ ในเชิงธุรกิจการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยกล่าวสรุปถึงผลการวิจัยว่า ปัจจัยที่ผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้นจะต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ที่ชุมชนจะต้องทำความเข้าใจและพิจารณาให้ ลึกซึ้งนั้น คือ ชุมชนต้องเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยทุกคนในชุมชนเห็นความสำคัญของการ พึ่งตนเองของท้องถิ่นและศักยภาพของทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้มีความ ต่อเนื่องในเชิงภูมิปัญญา เพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์ที่แท้จริงของท้องถิ่นซึ่งทุกคนจะต้องเข้ามามีส่วน

ร่วมในการพัฒนาเอกภูมิจรรณ ภูมิปัญญาที่มีความเชี่ยวชาญของคนในท้องถิ่นมาถ่ายทอด และร่วมกันวางแผนกำหนดทิศทางให้กับวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน ปัจจัยที่จะทำให้เกิดรายได้ของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีนั้นจะเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวแบบธรรมชาติที่คนในท้องถิ่นเข้ามาสนับสนุน องค์กรของชุมชนจะต้องดำเนินการรณรงค์ ปลุกฝังค่านิยมและทัศนคติที่ดีให้กับคนในชุมชน โดยที่ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันแผ่ขยายวงกว้างออกไปคือการสร้างเครือข่ายที่สอดรับกันในแต่ละเรื่องเพราะจะทำให้ระบบเศรษฐกิจของชุมชนมีความยั่งยืนด้วยวิธีการจัดการที่มีคุณภาพแสดงภาพลักษณ์ที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หาข้อบกพร่องที่อาจจะบังเกิดขึ้นในท้องถิ่นลดความขัดแย้งที่เกิดจากข้อบกพร่องเหล่านั้น นอกจากนี้ยังต้องหาหนทางที่จะเข้าไปสู่การส่งผ่านภูมิปัญญาและความรู้ที่เกี่ยวกับชุมชน ไปสู่เยาวชนให้มีการตระหนักต่อชุมชนของตนด้วยการสร้างสายสัมพันธ์ของช่วงวัย

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยโดยภาพรวมแล้วเสนอแนะใน 2 ด้าน คือ

5.3.1 ชุมชนควรมีการร่วมมือกันในการกำหนดทิศทางของชุมชนอย่างมีเอกภาพ และมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาชุมชนทุกภาคส่วน ควรดำเนินกิจกรรมที่สังคมโดยรวมมีส่วนร่วม นอกจากนี้ควรดึงภูมิปัญญาที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดมาถ่ายทอดให้กับคนรุ่นต่อไป เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีอยู่เป็นต้นทุนได้เป็นประจักษ์แก่บุคคลภายนอก

5.3.2 ควรศึกษาวิถีชีวิตเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอันจะเป็นรายได้หลักของชุมชน โดยเฉพาะโฮมสเตย์อันเป็นการนำอัตลักษณ์ไปสู่เศรษฐกิจการท่องเที่ยว